

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра менеджменту організацій

«28» травня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК.10 СПЕЦІАЛЬНІСТЬ «ЕКОНОМІКА»

(назва навчальної дисципліни)

освітній рівень	<u>третій (освітньо – науковий)</u> <small>(назва освітнього рівня)</small>
галузь знань	<u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u> <small>(назва галузі знань)</small>
спеціальність	<u>051 «Економіка»</u> <small>(шифр і назва спеціальності)</small>
освітня програма	<u>Економіка</u> <small>(назва освітньої програми)</small>
факультет	<u>Економічний</u> <small>(назва факультету)</small>

2019 р.

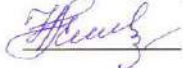
Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальність «Економіка»
підготовки фахівців на третьому (освітньо – науковому) рівні вищої освіти
спеціальності 051 «Економіка».

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Роман МОРОЗОВ, доктор економічних наук, професор

Робочу програму навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри
менеджменту організацій

Протокол № 9 від «17» травня 2019 року

Завідувач кафедри

Наталія КИРИЧЕНКО

Схвалено науково-методичною комісією зі спеціальності 051 «Економіка»

Протокол № 10 від «20» травня 2019 року

Голова

Наталія ТАНКЛЕВСЬКА

Затверджено Вченою радою економічного факультету

Протокол № 10 від «27» травня 2019 року

Голова

Вікторія ГРАНОВСЬКА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (напрямок підготовки), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	вечірня форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Змістових частин – 1	Спеціальність : <u>051 «Економіка»</u>	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання <hr/> <small>(назва)</small>		1-й, 3-й	1-й, 3-й
Загальна кількість годин – 120/120		Семестр	
		1,2,5-й	1,2,5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,0 самостійної роботи здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії – 4,0	Науково-освітній рівень: доктор філософії	Лекції	
		14 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	14 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		46 год.	46 год.
		Індивідуальні завдання 46 год.	
Вид контролю			
Залік/ екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 28/92 (23%/77%)

для вечірньої форми навчання – 28/92 (23%/77%)

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Спеціальність Економіка» є розширення і поглиблення у здобувачів вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії системи знань у сфері теорії та практики економіки, а саме: набуття здатності визначати і розв'язувати комплексні економічні завдання науково-дослідного та практично-прикладного характеру на підґрунті системного засвоєння та критичного осмислення засад теоретико-методологічного, інформаційного й інструментального апарату економічних досліджень; оволодіння методами розробки й обґрунтування оптимальних рішень при формуванні та реалізації економічної політики.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Спеціальність Економіка» є:

- розуміти сутність та соціальну значущість економічних відносин в сучасних умовах;
- засвоїти загальноекономічні методи досліджень;
- знати загальні теоретичні аспекти економіки (основний понятійний апарат, характеристики явищ, процесів, відомі точки зору, проблеми і напрями розвитку теорії і практики);
- засвоїти сучасний економічний інструментарій;
- розширити знання і навички прийняття управлінських рішень, критичного мислення, основані на сучасних наукових підходах в умовах неповноти інформації і постійних змін зовнішнього середовища.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

а) знати:

- економічні явища і процеси, знаходити загальні тенденції і закономірності;
- наукові гіпотези у сфері економічної науки;
- загальнонаукові методи пізнання для розкриття внутрішніх закономірностей історичного розвитку інституційної структури економічних систем;
- способи ефективного використання відповідних теоретичних інструментів для досягнення поставленої мети;

б) уміти:

- оцінювати економічні явища і процеси у єдності логіко-історичного і актуально-прагматичного контекстів;
- виробляти рекомендації щодо впливу на економічні процеси у відповідності до логіки економічного розвитку;
- формулювати тему дослідження, розгортати стислу логіку обраної теми з виокремленням предмету, об'єкту та завдань дослідження;
- ефективно аналізувати зміст і тенденції сучасних інституційних трансформацій економічних систем;
- розробляти рекомендації щодо інституційних перетворень в економічній системі.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач:

– здатність досконалого володіння іноземними мовами з метою здійснення наукової комунікації, міжнародного співробітництва, спілкування с колегами в межах своєї спеціальності, відстоювання власних наукових поглядів;

– здатність застосувати відповідні кількісні математичні, наукові і економічні методи та теорії, а також комп'ютерне програмне забезпечення для вирішення економічних завдань та виконання дисертаційного дослідження;

– здатність досліджувати теоретико-методологічні, науково-методичні та прикладні засади розвитку та управління економікою;

– знання методів, механізмів та інструментів фінансування різних проектів із різних джерел, а також сформувати практичні навички з оцінювання ефективності проектів і фінансового стану суб'єктів економічної діяльності в умовах невизначеності і глобалізаційних процесів;

– здатність дослідження та знання з організації та управління інвестиційною, інноваційною, виробничою, логістичною, маркетинговою, фінансовою діяльністю суб'єктів господарювання та галузей економіки з урахування світових тенденцій;

– здатність оцінити економічний стан галузі, підприємства та окремих його складових (основних та оборотних засобів, персоналу, результатів діяльності тощо), знайти проблеми та запропонувати і економічно обґрунтувати шляхи їх вирішення;

– здатність демонструвати розуміння бізнес-функцій, бізнес-планів підприємств, розмірів підприємств, ділових кіл і уміння зв'язати їх з базовими знаннями і теоріями;

– здатність здійснювати керівництво підприємством шляхом планування і управління за допомогою сучасних концепцій, методів та інструментів.

Програмні результати навчання:

– уміти спілкуватися з колегами в іншомовному середовищі та знати наукову термінологію іноземними мовами в межах своєї спеціальності;

– створювати та інтерпретувати нові знання з економіки та управління національним господарством, за галузями, підприємствами, за видами економічної діяльності;

– уміти застосовувати економіко-математичні методи – оптимізацію, кореляційно-регресійний аналіз; виявляти приховані закономірності у великих масивах даних, здійснювати прогнозування за допомогою економіко-математичних моделей;

– уміти застосовувати інформаційні технології до аналізу управлінських рішень; проводити комп'ютерне моделювання та комплексний економічний аналіз в умовах ризику і невизначеності;

– знати суть економічних та соціальних відносин, процесів та закономірності їх розвитку; сутність економічної політики, економіки, аграрної економіки;

– уміти аналізувати управлінські рішення щодо формування інноваційно-інвестиційного портфеля підприємства; знати і розуміти бізнес-функції; розробляти і удосконалювати бізнес-плани підприємств;

– знати організацію та управління інвестиційною, інноваційною, виробничою, логістичною, маркетинговою, фінансовою діяльністю суб'єктів господарювання, галузей економіки;

– уміти створювати цілісну систему успішного управління організацією (у тому числі й на міжнародному рівні); здійснювати управління фінансами, маркетингом, якістю та змінами, планування, мотивування, контроль, а також керівництво підприємством, галуззю.

Форми організації навчання – лекції, практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ (творчі завдання), робота в бібліотеці, Інтернеті, захист реферативних робіт, складання схем, таблиць, презентацій, розв'язування ситуаційних завдань, проведення тренінгів тощо.

Форми контролю та оцінювання знань здобувачів.

Поточний контроль і оцінювання знань здобувачів здійснюється на семінарських і практичних заняттях шляхом усного і письмового опитування, виконання контрольних робіт і завдань, тестовий та проміжний контроль.

Підсумкове оцінювання знань та умінь здобувачів здійснюється на заліку, екзамені.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістова частина 1. Загальні засади соціально-економічного розвитку суспільства

Тема 1. Предмет економічної теорії та її методологічні основи

Значення і стан економічної теорії на сучасному світі. Предмет економічної теорії. Економічні закони і категорії. Методи і функції економічної теорії. Структура економіки

Література: 10, 25

Тема 2. Економічні потреби та виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси

Економічні потреби і їх структура. Закон зростання потреб. Виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси.

Література: 1,2,7

Тема 3. Відносини власності та моделі організації економічних систем суспільств

Власність як економічна категорія. Типи, форми та види власності. Зміна форм власності. Періодизація суспільного розвитку. Економічна система: суть, структурні елементи та характеристика основних типів економічних систем. Моделі організації економічних систем суспільств.

Література: 1,5

Тема 4. Форми організації суспільного виробництва та їх еволюція

Еволюція форм організації суспільного виробництва. Натуральне

господарство і причини виникнення товарного виробництва. Товар і його властивості. Подвійний характер праці. Теорії вартості. Закон вартості, його функції і механізм дії.

Література: 7,14

Змістова частина 2. Теоретичні основи ринкової економіки

Тема 5. Ринкові відносини: сутність, функції і структура. Закони ринку

Суть і функції ринку. Ринковий механізм і його елементи. Попит і чинники, що визначають його величину. Пропозиція товару та її крива. Пропозиція і попит: ринкова рівновага. Ціна і чинники, що впливають на неї

Література: 3, 10

Тема 6. Капітал як економічна категорія та тенденції його розвитку

Капітал як економічна категорія. Основні теорії капіталу. Структура капіталу. Кругообіг і оборот капіталу. Знос капіталу і амортизація

Література: 8,15

Тема 7. Ринкові відносини в аграрному секторі економіки

Аграрне виробництво і аграрні відносини. Земельна рента: суть і форми. Агропромислова інтеграція і агропромисловий комплекс

Література: 10,12

Змістова частина 3. Макроекономічні аспекти економічної теорії

Тема 8. Макроекономічний підхід до дослідження економічних процесів

Макроекономічний рівень господарювання. Методика розрахунку основних макроекономічних показників

Література:4,12,14

Тема 9. Економічна політика держави в економіці

Економічна політика як механізм поєднання економічних інтересів. Види економічної політики держави. Методи реалізації економічної політики держава. Система органів щодо реалізації економічної політики держави

Література: 7,9.

Тема 10. Суспільне виробництво та відтворення. Економічне зростання

Чинники виробництва. Взаємодія чинників виробництва. Відтворення, його суть і типи. Економічне зростання. Чинники економічного зростання. Ефективність виробництва, її показники і чинники зростання.

Література: 1,9

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових частин і тем	Кількість годин											
	денна форма						вечірня форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістова частина 1. Загальні засади соціально-економічного розвитку суспільства												
Тема 1. Предмет	8	2	1		2	4	8	2	1		2	4

економічної теорії та її методологічні основи												
Тема 2. Економічні потреби та виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси	12	2	1		2	4	12	2	1		2	4
Тема 3. Відносини власності та моделі організації економічних систем суспільств	8	2	1		2	4	8	2	1		2	4
Тема 4. Форми організації суспільного виробництва та їх еволюція	10	2	1		2	6	10	2	1		2	6
Змістова частина 2. Теоретичні основи ринкової економіки												
Тема 5. Ринкові відносини: сутність, функції і структура. Закони ринку	13	1	2		4	6	13	1	2		4	6
Тема 6. Капітал як економічна категорія та тенденції його розвитку	8	1	1		2	4	8	1	1		2	4
Тема 7. Ринкові відносини в аграрному секторі економіки	12	1	1		4	6	12	1	1		4	6
Змістова частина 3. Макроекономічні аспекти економічної теорії												
Тема 8. Макроекономічний підхід до дослідження економічних процесів	8	1	1		2	4	8	1	1		2	4
Тема 9. Економічна політика держави в економіці	9	1	2		4	2	9	1	2		4	2
Тема 10. Суспільне виробництво та відтворення. Економічне зростання	6	1	1		2	2	6	1	1		2	2
Підсумкова контрольна робота	6	-	2		-	4	6	-	2		-	4
Разом за змістовою частиною 1	100	14	14	-	26	46	100	14	14	-	26	46
ІНДЗ	20				20		20				20	
Усього годин	120	14	14	-	46	46	120	14	14	-	46	46

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд здобувачами вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання здобувачем вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії відповідно сформульованих завдань.

Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння здобувачами вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв’язування їх здобувачами вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії на занятті.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок здобувачів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю здобувачів, розв’язування завдань з їх обговоренням, розв’язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання

Перелік тем практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет економічної теорії та її методологічні основи	1
2	Тема 2. Економічні потреби та виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси	1
3	Тема 3. Відносини власності та моделі організації економічних систем суспільств	1
4	Тема 4. Форми організації суспільного виробництва та їх еволюція	1
5	Тема 5. Ринкові відносини: сутність, функції і структура. Закони ринку	2
6	Тема 6. Капітал як економічна категорія та тенденції його розвитку	1
7	Тема 7. Ринкові відносини в аграрному секторі економіки	1
8	Тема 8. Макроекономічний підхід до дослідження економічних процесів	1
9	Тема 9. Економічна політика держави в економіці	2
10	Тема 10. Суспільне виробництво та відтворення. Економічне зростання	1
	Підсумкова контрольна робота	2
Разом		14

6. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота спрямована на забезпечення наукової, загальноосвітньої та практичної підготовки здобувачів вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії. Її метою є підвищення ефективності навчального процесу шляхом організації позааудиторного навчання. В процесі самостійної роботи здобувачам вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії необхідно вирішити нижченаведені завдання.

Самостійна робота здобувача вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії здійснюється у формі підготовки до лекцій і практичних занять. Самостійну роботу здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії може виконувати у бібліотеці, комп'ютерних класах, а також в домашніх умовах.

Підготовка до лекцій передбачає самостійне вивчення теоретичного навчального матеріалу з кожної теми, наданого в основній та додатковій літературі, конспекті лекцій.

Підготовка до практичних занять здійснюється шляхом ознайомлення з основними теоретичними положеннями до кожного практичного заняття, нормативною документацією, методикою виконання розрахунків

Перелік питань для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет економічної теорії та її методологічні основи	4
2	Тема 2. Економічні потреби та виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси	4
3	Тема 3. Відносини власності та моделі організації економічних систем суспільств	4
4	Тема 4. Форми організації суспільного виробництва та їх еволюція	6
5	Тема 5. Ринкові відносини: сутність, функції і структура. Закони ринку	6
6	Тема 6. Капітал як економічна категорія та тенденції його розвитку	4
7	Тема 7. Ринкові відносини в аграрному секторі економіки	6
8	Тема 8. Макроекономічний підхід до дослідження економічних процесів	4
9	Тема 9. Економічна політика держави в економіці	2
10	Тема 10. Суспільне виробництво та відтворення. Економічне зростання	2
	Підсумкова контрольна робота	4
Разом		46

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота здобувачів з вітчизняною та зарубіжною спеціальною літературою, статтями у періодичних виданнях.

8. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання – це різновид самостійної роботи, яка визначається як навчальна діяльність здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня

доктора філософії, спрямована на вивчення і оволодіння матеріалом навчальної дисципліни без участі викладача. Характерними ознаками цього є наявність завдання і цільової установки на його виконання. Кожному здобувачу вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії індивідуально видаються питання для дискусій, для підготовки доповідей, інформаційних повідомлень з проблемних питань, а також завдання за складанням комплексного (тематичного) кросворду. Індивідуальне завдання виконується самостійно при консультуванні викладачем протягом вивчення навчальної дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Виконання здобувачем вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії індивідуального завдання має бути підпорядковане певним вимогам, а саме таким, як:

1) *розвиток мотиваційної установки*. Мотиваційна установка – це вироблення в особі внутрішньої потреби в постійній самостійній роботі і, головне, досягнення певних результатів задоволення цієї потреби;

2) *систематичність і безперервність*. Тривала перерва в роботі з навчальним матеріалом негативно впливає на засвоєння знань, спричиняє втрату логічного зв'язку з раніше вивченим. Несистематичність самостійної роботи унеможливорює досягнення високих результатів у навчанні. Тому здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії повинен звикнути працювати над навчальним матеріалом постійно, не випускати з поля зору жодної з навчальної дисциплін, вміло поєднувати їх вивчення;

3) *послідовність у роботі*. Послідовність означає чітку упорядкованість, черговість етапів роботи. Не закінчивши вивчення однієї книги, не можна братися за іншу, далі за третю. Розкиданість і безсистемність читання породжують поверховість знань, унеможливають тривале запам'ятовування прочитаного. При читанні конспекту лекцій, монографії, підручника, статті, навчального посібника не повинно залишатися нічого нез'ясованого. Не розібравшись хоча б в одному елементі системи міркувань автора книги, здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії не зможе надалі повноцінно засвоювати навчальний матеріал;

4) *правильне планування самостійної роботи, раціональне використання часу*. Чіткий план допоможе раціонально структурувати виконання індивідуального завдання, зосередитися на найсуттєвіших питаннях.

Індивідуальне завдання припускає наявність таких елементів: практичної значущості; комплексного системного підходу до вирішення завдання; теоретичного використання передової сучасної методології і наукових розробок; наявності елементів творчості.

Здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії у процесі роботи виробляє власний стиль, взявши до його основи наукову організацію праці. Економії часу сприяють знання основ комп'ютерної грамотності, бібліографії, система забезпечення обов'язковою літературою, вміння використовувати відповідні методи, способи і прийоми роботи.

Виконання індивідуального завдання сприяє формуванню у здобувачів

інтелектуальних якостей, необхідних майбутньому фахівцю, виховує у здобувачів стійкі навички постійного поповнення своїх знань, самоосвіти, сприяє розвитку працелюбності, організованості й ініціативи, випробовує його сили, перевіряє волю, дисциплінованість тощо.

Теми рефератів

1. Значення і стан економічної теорії на сучасному світі.
2. Предмет економічної теорії.
3. Економічні закони і категорії.
4. Методи і функції економічної теорії.
5. Структура економіки
6. Економічні потреби і їх структура.
7. Закон зростання потреб.
8. Виробничі можливості суспільства.
9. Економічні інтереси.
10. Власність як економічна категорія.
11. Типи, форми та види власності.
12. Зміна форм власності.
13. Періодизація суспільного розвитку.
14. Економічна система: суть, структурні елементи та характеристика основних типів економічних систем.
15. Моделі організації економічних систем суспільств.
16. Еволюція форм організації суспільного виробництва.
17. Натуральне господарство і причини виникнення товарного виробництва.
18. Товар і його властивості.
19. Подвійний характер праці.
20. Теорії вартості.
21. Закон вартості, його функції і механізм дії.
22. Суть і функції ринку.
23. Ринковий механізм і його елементи.
24. Попит і чинники, що визначають його величину.
25. Пропозиція товару та її крива.
26. Пропозиція і попит: ринкова рівновага.
27. Ціна і чинники, що впливають на неї.
28. Капітал як економічна категорія.
29. Основні теорії капіталу.
30. Структура капіталу.
31. Кругообіг і оборот капіталу.
32. Знос капіталу і амортизація
33. Аграрне виробництво і аграрні відносини.
34. Земельна рента: суть і форми.
35. Агропромислова інтеграція і агропромисловий комплекс.
36. Макроекономічний рівень господарювання.
37. Методика розрахунку основних макроекономічних показників.

38. Економічна політика як механізм поєднання економічних інтересів.
Види економічної політики держави.
39. Методи реалізації економічної політики держава.
40. Система органів щодо реалізації економічної політики держави.
41. Чинники виробництва.
42. Взаємодія чинників виробництва.
43. Відтворення, його суть і типи.
44. Економічне зростання.
45. Чинники економічного зростання.
46. Ефективність виробництва, її показники і чинники зростання.

Підготовка доповідей з проблемних питань

Доповідь складається з:

- аналізу економічної проблеми, явища чи суперечності, які безпосередньо стосуються навчальної дисципліни;
- висновку.

Аналіз проблеми містить виклад суті явища, поточного стану справ та його оцінку. Особливістю опису є те, що в ньому не потрібно наводити навчальний матеріал, який здобувачі вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії окремо вивчають на семінарських заняттях (визначення термінів, переліки функцій, класифікацій чи принципів тощо), крім випадків, коли у визначеннях чи класифікаціях і міститься проблема, що є темою доповіді. Аналіз проблеми займає до 6-ти хвилин доповіді.

Висновок містить (якщо можливо) пропозиції щодо вирішення проблеми. У ньому доповідач використовує як власне обґрунтування проблеми, так і думку фахівців.

Критеріями оцінки доповіді є її змістовність, структурованість, зрозумілість і лаконічність. Питання для доповідей здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії може вибрати із зазначеного переліку (узгодивши з викладачем) або запропонувати власну тему, також узгодивши її з викладачем. Письмове оформлення доповіді не обов'язкове. Під час доповіді можна користуватися зібраними матеріалами.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний.

Здобувачі вищої освіти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник в "готовому" вигляді.

Здобувачі вищої освіти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення.

Даний метод знаходить широке застосування для передачі великого масиву інформації.

Інформаційно-рецептивний метод сам по собі не формує у здобувачів умінь і навичок використання отриманих знань і не гарантує їх свідомого й міцного запам'ятовування.

2. Репродуктивний метод (репродукція - відтворення)

Застосування вивченого на основі зразка або правила.

Діяльність здобувачів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписаннями, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях.

Організовується діяльність здобувачів за кількаразовим відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються різноманітні вправи, практичні роботи, програмований контроль, різні форми самоконтролю.

Застосовується у взаємозв'язку з інформаційно-рецептивним методом (який передує репродуктивному). Разом вони сприяють формуванню знань, навичок і вмінь у здобувачів, формують основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, екстраполяція, класифікація).

3. Метод проблемного викладу.

Викладач до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів.

Показує спосіб рішення поставленого завдання.

Спосіб досягнення мети - розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів.

Здобувачі вищої освіти стають свідками й співучасниками наукового пошуку.

Здобувачі вищої освіти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки педагога.

4. Частково-пошуковий, або евристичний метод.

Полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань.

Пошук рішення відбувається під керівництвом викладача, або на основі евристичних програм і вказівок.

Процес мислення здобуває продуктивний характер.

Процес мислення поетапно направляється й контролюється викладачем

Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на практичних заняттях.

5. Дослідницький метод.

Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу здобувача вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії.

Здобувачі вищої освіти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри й виконують інші дії пошукового характеру.

У даному методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності.

Навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження.

Базовою є методика проблемного навчання у формі лекційних занять із застосуванням кейс-методів, дискусій, відео методів, мультимедійного методу і підготовки та обговорення індивідуальних проектів. Крім того застосовуються:

- метод усного контролю: індивідуальне / фронтальне опитування на семінарі.

- метод тестового контролю, поточні семестрові роботи та залікова робота.

- метод самоконтролю.

- метод письмового контролю: контрольна робота, письмовий екзамен.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення здобувачів.

Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага здобувачів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується передовий досвід. Під час лекцій використовується друкований опорний конспект у якому виділені головні висновки з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного матеріалу здобувачам вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор задає запитання, які спонукають здобувача вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує здобувачів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми (питання), а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних результатів роботи з виконання індивідуальних завдань.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Проміжний контроль самостійної роботи здобувачів

Проміжний контроль з дисципліни включає оцінювання результатів самостійного вивчення теоретичного та практичного матеріалу.

Кожен здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії денної форми навчання повинен виконати підсумкову контрольну роботу (ПКР) за семестр.

Основні методи контролю знань здобувачів:

за окремою змістовою частиною:

- усна перевірка (опитування, розв'язання проблемних ситуацій тощо) на практичних заняттях, враховуючи, що рівень підготовки здобувача вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії відображає систематичність його самостійної роботи над курсом (10 занять × 1 бал = 10 балів);

- тестова перевірка за темами дисципліни (10 тем × 1 бал = 10 балів);

- практична перевірка - розв'язання задач, вправ (10 робіт × 2 бали = 20 балів);
- захист рефератів, доповідей (2 роботи × 3 бали = 6 балів);
- виконання і захист ІНДЗ (4 бали).
- виконання підсумкової контрольної роботи (1 робота × 10 балів = 10 балів).

Поточний контроль: загальна (максимальна) сума балів за змістову частину – 60; загальна (максимальна) сума балів - 60.

Здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії може бути допущений до іспиту, якщо він має позитивні оцінки за підсумками кожної із змістових частин.

Підсумковий контроль: письмовий екзамен – загальна сума балів – 40.

Опитування є один із способів обліку знань. Критерії оцінювання відповідей:

- повнота і правильність відповіді;
- ступінь усвідомлення та розуміння вивченого;
- повне і правильне викладення (оформлення) відповіді.

Оцінка “5” (відмінно) – 1 бал – ставиться, коли вивчений матеріал засвоєний у повному обсязі, здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії володіє необхідними знаннями і вміннями. Відповіді здобувача вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії демонструють глибоке розуміння матеріалу, правильне застосування знань і умінь, необхідних для відповіді, не містять істотних помилок. Здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії точно формулює думки і обґрунтовує їх послідовно, логічно викладає матеріал, виявляє вміння ілюструвати теоретичні знання, аналізує, наводить приклади і розв'язує проблемно-практичні ситуації, робить висновки.

Оцінка “4” (добре) – 0,75 бали – ставиться, коли здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії володіє необхідними знаннями і вміннями (вимоги, що й на оцінку відмінно), проте у засвоєнні навчального матеріалу мають місце незначні прогалини і окремі неточності. Відповіді здобувача вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії виявляють розуміння матеріалу, правильне застосування знань і умінь, необхідних для відповіді, але містять окремі помилки і невеликі неточності. При викладенні матеріалу допускається деяка непослідовність, незначні неточності у формуванні думок.

Оцінка “3” (задовільно) – 0,5 бали – ставиться, якщо здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії володіє знаннями і вміннями з дисципліни, але вони носять розрізнений характер, знання недостатньо глибокі, а вміння проявляється слабо. У засвоєнні навчального матеріалу мають місце суттєві неточності. Відповіді не глибокі, містять істотні помилки, у тому числі у висновках, аргументація слабка.

Оцінка “2” (незадовільно) – 0-0,25 бали – ставиться, коли здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії виявляє незнання більшої

частини відповідного розділу вивченого матеріалу, допускає помилки в формуванні визначень, спотворює їх зміст, невпевнено викладає матеріал, або відповідь відсутня.

Розв'язання вправ, проблемно-аналітичних завдань

Оцінка "5" (відмінно) – 2 бали – здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії дає повну, вичерпну та обґрунтовану відповідь. Вона складається з доцільного і логічного теоретичного обґрунтування отриманого результату, вірного посилання на відповідні закономірності, принципи, фактори.

Оцінка "4" (добре) – 1,5 бали – здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії дає повну та обґрунтовану відповідь. Вона складається з доцільного і логічного теоретичного обґрунтування отриманого результату, вірного посилання на відповідні закономірності, принципи, фактори, але має неточності у визначеннях, формулюваннях.

Оцінка "3" (задовільно) – 0,75 бали – здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії дає повну та обґрунтовану відповідь. Відповідь містить теоретичне обґрунтування отриманого результату, але не завжди посилається на відповідні закономірності, принципи, фактори РПС, має неточності у визначеннях, формулюваннях.

Оцінка "2" (незадовільно) – 0-0,37 бали – здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії розв'язує завдання без належного теоретичного обґрунтування результатів, рішення має суттєві помилки, зовсім не розв'язує завдання або невірно.

Виконання тестових завдань Тематичний тест складається з 10 завдань за правильне виконання яких здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії отримує 1 бал. Одне правильно виконане тестове завдання має вагу в 0,1 бали.

Оцінка "5" (відмінно) – 0,9-1 бал.

Оцінка "4" (добре) – 0,6-0,8 бали.

Оцінка "3" (задовільно) – 0,3-0,5 бали.

Оцінка "2" (незадовільно) – 0-0,2 бали.

Виконання і захист доповідей Критеріями оцінювання реферативних робіт є повнота розкриття теми, висвітлення сучасного стану та перспективних змін об'єкта дослідження, дотримання логіки та послідовності викладу, якісне оформлення реферату з дотриманням вимог вищої школи, володіння матеріалом обраної теми при презентації реферату. Максимальна кількість балів за реферат з його захистом – 2 бали.

Оцінка "5" (відмінно) - 3 бали, якщо:

- тема реферату актуальна та відзначається практичною спрямованістю;
- у роботі здійснено ґрунтовний аналіз усіх аспектів проблеми;
- використано сучасні джерела, у тому числі періодичні видання, монографії, які дають змогу висвітлити теоретичні й прикладні аспекти теми;
- матеріал роботи добре структурований, логічно викладений та побудований на конкретному прикладі;

- висновки відповідають завданням роботи, свідчать про реалізацію мети дослідження;

- рекомендації є обґрунтованими та мають практичну значущість;

- роботу оформлено з дотриманням встановлених правил.

Оцінка “4” (добре) – 2,25 бали, якщо:

- тема реферату актуальна;

- у роботі здійснено аналіз основних аспектів проблеми;

- використано джерела, які дають змогу розкрити теоретичні й прикладні аспекти теми;

- матеріал роботи структурований, логічно викладений та побудований на конкретному прикладі;

- висновки відповідають завданням роботи;

- рекомендації мають практичну спрямованість;

- оформлення роботи в цілому відповідає встановленим правилам.

Оцінка “3” (задовільно) – 1,5 бал, якщо:

- здійснений здобувачем вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії теоретичний аналіз не повною мірою відповідає темі, меті і завданням дослідження;

- використані джерела не дають можливості повністю розкрити проблему;

- висновки не повністю відповідають завданням роботи;

- рекомендації недостатньо обґрунтовані;

- робота в цілому оформлена згідно з правилами, але є певні недоліки.

Оцінка “2” (незадовільно) – 0-0,75 бали, якщо:

- здійснений здобувачем вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії аналіз не відповідає темі, меті і завданням дослідження;

- у змісті реферату не аналізується об’єкт дослідження, певні положення не ілюструються (в т.ч. таблицями, графіками тощо).

- здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії не використовував необхідні літературні, нормативні джерела і статистичні дані;

- висновки не відповідають завданням роботи;

- оформлення роботи не відповідає встановленим правилам.

Виконання і захист індивідуальних навчально-дослідних завдань

Якщо при перевірці в ІНДЗ не виявлено суттєвих помилок, оформлення її відповідає вимогам, то така робота може бути прийнята без захисту з оцінкою „відмінно”. У всіх інших випадках ІНДЗ захищається автором з виставленням відповідної оцінки в межах до 4 балів.

Оцінка “5” (відмінно), що відповідає 4 балам, ставиться: при виконанні ІНДЗ у повному обсязі, таблична та графічна частина не мають помилок; відповіді на запитання вичерпні й аргументовані; оформлення відповідає вимогам.

Оцінка “4” (добре), що відповідає 3 балам, ставиться якщо: ІНДЗ виконано в повному обсязі і вона не має помилок, які потребують її переробки; відповіді на запитання даються по суті, але не в деталях.

Оцінка “3” (задовільно), що відповідає 2 балам, ставиться, якщо ІНДЗ

виконана не в повному обсязі; мають місце помилки; оформлення не відповідає вимогам; відповіді на запитання даються не в повному обсязі.

Оцінка “2” (незадовільно), що відповідає 1 балу, виставляється якщо: ІНДЗ виконана не в повному обсязі; мають місце суттєві помилки, які тягнуть за собою переробку; оформлення не відповідає вимогам; на запитання здобувач вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії дає неправильні відповіді.

Підсумкові контрольні роботи Поточні підсумкові контрольні роботи містять практичну та теоретичну складові і включають:

ПКР 1 – 1 теоретичне питання, 5 тестових завдань і 1 задача. Максимальна кількість балів за контрольну роботу – 20 балів, них за теоретичне питання – 5 бали, за тести – 5 балів (5 тестів по 1 балу), за задачу – 10 балів. Критерії оцінювання проблемно-аналітичних завдань відповідають екзаменаційним.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії

Поточне тестування та самостійна робота										Сума	
Змістова частина 1				Змістова частина 2			Змістова частина 3			ПКР	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	20	

T1, T2 ... T10 – теми змістової частини.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма дисципліни «Спеціальність Економіка»
2. Плани занять
3. Навчально-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо

4. Електронний навчальний курс
5. Комплекс завдань для обов'язкових підсумкових контрольних робіт
6. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять
7. Завдання для самостійної роботи здобувача вищої освіти науково-освітнього рівня доктора філософії
8. Контрольні завдання до практичних, завдання для екзамену, заліку
9. Методичні рекомендації та розробки викладачів
10. Інші матеріали

12. Рекомендована література

Базова:

1. Герасимчук В.Г. Спеціальність Економіка підприємством. Графічне моделювання: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2003. – 360 с.
2. Довгань Л.Є. Спеціальність Економіка: 2-ге видання. Навчальний посібник рекомендованиц МОН України / Л.Є. Довгань. – К.: ЦУЛ, 2011. – 440 с.
3. Економічна енциклопедія : [у 3 т.] / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : ВЦ "Академія", 2000. – Т. 1. – 864 с.
4. Економічна енциклопедія : [у 3 т.] / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : ВЦ "Академія", 2001. – Т. 2. – 848 с.
5. Економічна енциклопедія : [у 3 т.] / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : ВЦ "Академія", 2002. – Т. 3. – 952 с.
6. Клименко М. О. Основи та методологія наукових досліджень : навч. посіб. / Клименко М. О., Фещенко В. П., Вознюк Н. М. – К. : Аграрна освіта, 2010. – 351 с.
7. Маршалл А. Принципы экономической науки. Т.1. / А. Маршалл. ; пер. с англ. – М. : Издательская группа «Прогресс», 1993. – 416 с.
8. Мочерний С.В. Економічна теорія: посібник для студентів вищих закладів освіти. – К.: Видавничий центр «Академія», 1999. – 592 с.
9. Мочерний С.В., Устенко О.А. Основи економічної теорії: навч. посібник. 4-те вид., стер. – К.: Академія, 2016. – 502 с.
10. Основи економічної теорії: Підручник. 3-те вид. / За ред. Ю. В. Ніколенка. – Київ: ЦУЛ, 2003. – 540 с.
11. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Г.Н.Климко та ін. – К.: Знання-Прес, 2002. – 615 с.
12. Порохня В.М. Спеціальність Економіка: Навчальний посібник рекомендованиц МОН України / В.М. Порохня. – К.: ЦУЛ, 2012. – 224 с.
13. Шершньова З. Є., Оборська С. В. Спеціальність Економіка: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2002. – 384 с.

Додаткова

14. Гальчинський А.С., Єщенко П.С. Економічна теорія: підручник. – К.:

Вища шк., 2016. –503 с.

15. Економічна теорія: навч. посібник / за заг. ред. В.П. Решетило. – Харків: ХНУМГ, 2015. – 290 с.

16. Економічна теорія: підручник / за ред. В.М. Тарасевича. – Київ: Центр навчальної літератури, 2016. – 784 с.

17. Мескон М. Основы менеджмента / Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. ; пер. с англ. – М. : Дело, 2000. – 701 с.

18. Минцберг Г. Структура в кулаке: создание эффективной организации / Г. Минцберг ; пер. с англ. – С Пб : Питер, 2001. – 512 с.

19. Минцберг Г. Школы стратегий / Минцберг Г., Альстрэнд Б., Лэмпел Дж. ; пер. с англ. ; под ред. Ю. Н. Каптуревского. – С Пб : Питер, 2000. – 336 с.

20. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування : підруч. для студ. вузів / [В. М. Геєць та ін.]. – Х. : ІНЖЕК, 2005. – 396 с.

21. Планування та прогнозування в умовах ринку : навч. посіб. для студ. вузів / ред. В. Г. Воронкова. – К. : Професіонал, 2006. – 608 с.

22. Перехідна економіка: підручник / за ред. В.М. Геєця. – К.: Вища школа, 2016. – 590 с.

23. Портер М. Конкуренция: [учеб. пособ.] / М. Портер. ; пер. с англ. – К. : Изд. дом «Вильямс», 2000. – 495 с.

24. Портер М. Стратегія конкуренції / Портер М. – К. : Основи, 1997. – 390 с.

Електронні ресурси

1 бази даних Social Science Research Network (SSRN);

2. бази даних рецензованих наукових журналів Directory of Open Access Journals (DOAJ);

3. бази електронних журналів Internet Public Library (IPL);

4. світової електронної бібліотеки книг Google Book Search;

5. інтердисциплінарної бази наукових журналів Minerva Electronic Online Services,

6. архіву наукових публікацій установ Данії NARCIS,

7. репозитарію підрозділу бібліотеки Стенфордського університету HighWirePress;

8. відкритого архіву з економіки Research Papers in Economics (RePEc)(

9 сервісу пошуку FindArticles,

10. інформаційні ресурси наукової електронної бібліотеки eLIBRARY.RU.